

JAK JSOU MILÍ PŘÍBYTKOVÉ TVOJI

Hranice

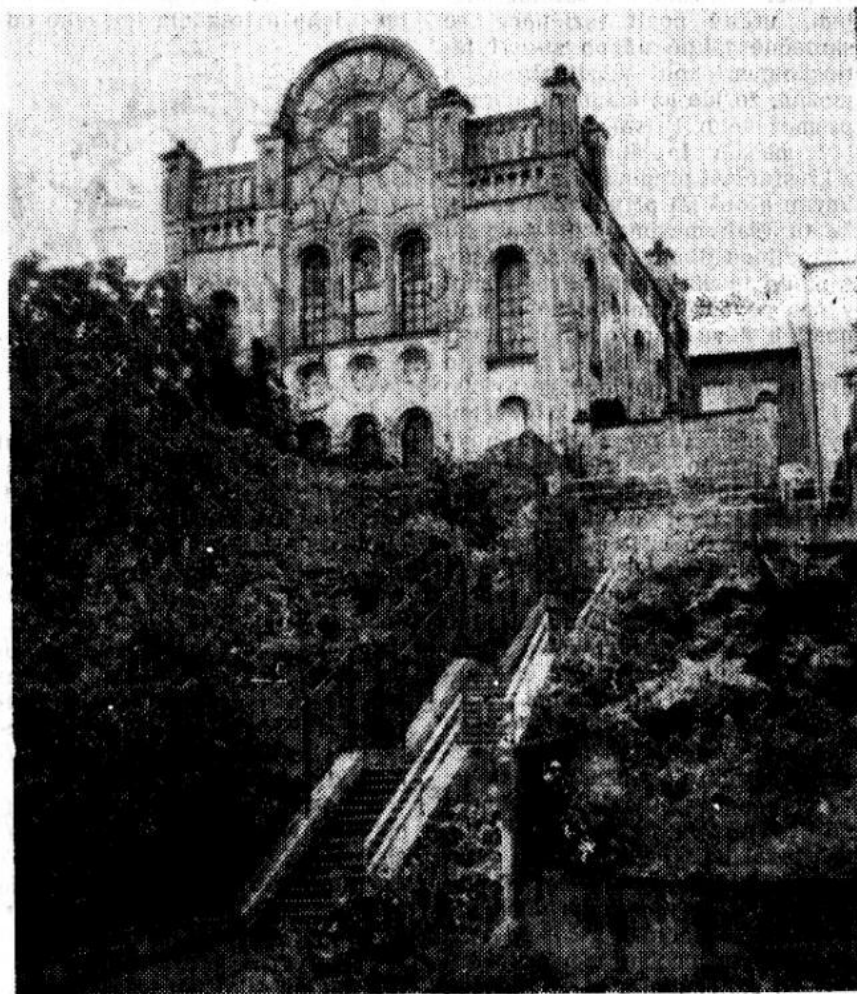
Toto rušné východomoravské město, ležící v tzv. Moravské bráně, kterou už v předšlovanském dávnověku vedla důležitá obchodní cesta — jantarová stezka — z Podunají k Baltskému moři, znají mnozí z nás doslova jen „z rychlíku“. Hranice jsou totiž významnou železniční křižovatkou na trati Přerov—Ostrava a přestupní stanicí do lázní Teplic nad Bečvou i pro turisty cestující do Beskyd... V 17. století působil ve městě jako bratrský kněz Jiří Strejc (1536—1599), překladatel Žalmů pro Bibli kralickou a autor náboženských spisů, účastník pražské porady o české konfesi roku 1575. Ale pro naše bratry a sestry je město pozoruhodné ještě jinak: náboženská obec ČČSH tu spravuje dva objekty se stáletou starozákonní tradicí.

První židovská rodina byla ve městě usazena vrchností roku 1612 a brzy po ní pak další, takže někdy ve druhé polovině 17. století se tu už četla Tóra ve zvláštní modlitebně. Zpočátku šlo zřejmě jen o místnost v domě židovské obce, který dnes (po několika zásadních přestavbách) slouží jako sborový dům ČČSH. Až do 2. světové války v této budově sídlila úřadovna židovské náboženské obce a rabinát, dnes je tu modlitebna a kancelář farního úřadu ČČSH.

Snad v 1. čtvrtině 18. století, když počet věřících vzrostl, postavili si hraničtí židé první synagógu. Jak naznačuje dochovaný

plánek z roku 1727, byla to malá budova přistavěná k domu náboženské obce směrem k městským hradbám. Na jiném plánu, pocházejícím z poloviny 18. století, vidíme už na témže místě synagogální budovu s větším půdorysem.

Protože se však záznamy o stavbě a přestavbách této staré synagógy nedochovaly, píše se v literatuře jen o budově „neznámého stáří a neznámé podoby“. Teprve roku 1864 byla stará synagóga zbořena a na jejím místě si po-

četně vzrůstající a poměrně bohatá židovská obec vystavěla ještě v témže roce prostornou a vysokou svatyni, kterou můžeme spatřit i dnes,

Hranická synagóga na východní straně sousedí s bývalým rabinátem (sborovým domem ČČSH), západní stěnou dosahuje až k linii hradbe. A protože historické Hranice stojí na nápadném ostrohu, vysoká synagogální budova vysu nutá k hradbám tvoří výraznou pohledovou dominantu.

Nacistická okupace znamenala konec hranické židovské obce. Hned v roce 1939 muselo být ze synagógy odstraněno hebrejské Desatero (stopy po něm vidíme na snímku), v následujícím roce byly zakázány bohoslužby, potom byly odvezeny bohoslužebné předměty a cenné vnitřní zařízení. Po nějakou dobu byl v modlitebním sále skladován zabavený židovský majetek a připravovalo se stržení celé budovy. Díky úsilí několika veřejných pracovníků se však podařilo původní plán změnit, takže v letech 1942—43 byla bývalá synagóga adaptována pro potřeby městského muzea: zdi byly izolovány proti vlhku, zřízeny v nich větrací průduchy atd. A ještě v roce 1943 tu byla zpřístupněna expozice muzejních sbírek.

Po osvobození se vrátilo z koncentračních táborů a zahraničních armád jen velmi málo židovských věřících, takže jim k bohoslužbám stačila menší místnost v jiném domě, kde si zřídili novou modlitebnu. Ale ani muzeum nehodlalo v synagogální budově zůstat: protože se připravovalo jeho přestěhování do prostorného renesančního zámku, kolem roku 1950 synagógu spolu s bývalým rabinátem koupila od tehdejší olomoucké židovské obce církev československá. Synagóga měla být upravena na sbor, v rabínském domě měla být fara. Hranický zámek však pro muzejní účely nikdy uvolněn nebyl, a tak z původního plánu náboženské obce ČČSH mohla být uskutečněna jen druhá část: zřízení farní úřadovny a bytu duchovního. Po roce 1950 si bratři a sestry v prvním patře někdejšího rabinátu zřídili aspoň provizorní modlitebnu, která slouží náboženské obci dodnes. A městské muzeum, uživatel bývalé synagógy, je stále nájemníkem církve — vlastníka budovy.

Jiří Fiedler